

PAKE eli pahoinpitely- ja kehoakartta väkivallan ehkäisyn työvälineenä

Etelä-Suomen lääninhallitus koordinoi läänin alueella valtakunnallisen lähisuhteissa ja perheissä tapahtuvan väkivallan ehkäiseminen -toimintaohjelman toteutumista vuosina 2004–2007. Ehkäisyhanketta varten on asetettu kehittämissryhmä ja kolme alueellista asiantuntijaverkostoa. Malmin malli -asiantuntijaverkosto vie läänin alueelle Helsingin Malmilla kehitettyä sairaalan poliklinikan ja poliisin työmallia, jolla pyritään parantamaan pahoinpitelyn uhrin oikeusturvaa ja viranomaisten yhteistyötä. Yhteistyömalli sisältää mm. PAKE eli pahoinpitely- ja kehoakarttalomakkeen, johon potilaan vammat ja muut pahoinpitelytiedot kirjataan poliklinikalla. Lomake toimii pahoinpitelyn dokumentoinnin ja erityisesti parisuhdeväkivaltatapauksissa puheeksi ottamisen välineenä. Lomake toimii hyvin esimerkiksi rikosilmoituksen ja lääkärinlausunnon kirjoittamisen pohjana.

Sisäministeriön rahoittamassa tutkimushankkeessa tarkoituksena on analysoida PAKE-lomakkeella kerättyä tietoa väkivallasta; vammoista, tekotavoista, tekijöistä ja tapahtumapaikoista. Lisäksi kuvataan sairaalaan tulleiden pahoinpitelyjen mahdollista käsittelyä rikosprosessissa ja tarkastellaan, miten lomaketta on erityisesti poliisin esitutkinnassa hyödynnetty. PAKE-lomakkeella kerätty aineisto antaa ainutlaatuisen tilaisuuden tarkastella sitä, miten ja mitkä tapaukset etenevät poliisille, ja seurata tapausten jatkokäsittelyä syyttäjällä ja tuomioistuimessa. Tutkimuksen aineistona käytettiin vuoden 2003 lopussa Malmin sairaalan poliklinikalle tulleita pahoinpitelytapauksia (N=400). Aineistoa kerättiin sairaalasta, poliisilta, syyttäjältä, tuomioistuimelta ja Helsingin sosiaalivirastosta.

Väkivallan tekotavat ja pahoinpitelyn seurauksena syntyneet vammat erosivat selkeästi sen mukaan tunsiko uhri ja tekijä toisensa entuudestaan vai oliko kyseessä niin sanottu katuväkivaltatapaus, jossa tekijä oli uhrille täysin tuntematon. Kaikista tapauksista yli puolet eteni sairaalasta poliisille. Pääasiassa vammoista tai tekotapojen vakavuudesta riippumatta erityisesti pari- ja muu lähisuhdeväkivalta eteni poliisin tietoon tultuaan rikosprosessissa hyvin. Pari- ja lähisuhdeväkivallan osalta PAKE-lomakkeen merkitys korostui esimerkiksi tapauksissa, joissa pahoinpitelyn uhrin tarina muuttui rikosprosessin edetessä tai henkilö kiisti tapauksen kokonaisuudessaan ja rikoksen toteuttamisen oli kokonaisuudessaan perustuttava kirjallisiin todisteisiin. PAKE-lähisuhdeväkivaltatapauksien "kompastuskivinä" rikosprosessissa olivat lähinnä viranomaisten toimintaan liittyvät asenteelliseksi tulkittavat tekijät, jolloin huolellisesta dokumentoinnista huolimatta pahoinpitely tulkitaan lievemmäksi rikokseksi uhrin ja tekijän välisen suhteen seurauksena.

Yhteystiedot: Tutkija Tanja Noponen, Poliisiammattikorkeakoulu (PAKK)
s-posti: tanja.noponen@pakk.poliisi.fi puh. 09 8388 3487/040 840 3137